

עור על אבני־קלע

אחרי פרסום מאמרי על "אבן־קלע מדור" (קדמוניות, טו, תשמ"ג, עמ' 116) הסב ד"ר צבי אילן* את תשומת־לבי לחמש אבני־קלע נוספות, הנמצאות באוסף פרטי. הן עשויות עופרת, ועל כולן סימנים או כתובות יווניות בתבליט. חמשתן נתגלו בצדו המערבי של תל תנינים / קרוקדילונפוליס שלחוף הים. בשתיים מהן כתובות האותיות CΦKΞ, ומצדן האחר מופיע ברק מכונף. על אבן־הקלע השלישית מתואר מטה של מגידי־עתידות (lituus), ובצדה האחר מעוצב עוגן. שני הדגמים מופיעים גם על מטבעות.

באבן־הקלע הרביעית יש דגם רק בצד אחד. מופיע בבירור תשליב העיר צור: 𐤆𐤌. מעל לתשליב כתובות האותיות BA, ומעליהן קרן־שפע הפוכה. לפי מיטב ידיעתי זו הפעם הראשונה שתשליב העיר צור מופיע על אבן־קלע. ייתכן, כי האותיות BA הן קיצור המלה BAΣIAEΩΣ, "מלך".

אבן־הקלע החמישית היא הגדולה שבכולן: אורכה 52 מ"מ ומשקלה 70 גרם. מופיעים בה דגם של קנקן, האות K מתחתיו והאותיות BA מעליו. בצד השני כתובה המלה היוונית ΓΕΥΧΑΙ, "טעם זאת".

ייתכן, כי הקנקן הוא סמלה של יחידה צבאית. צבאות רבים עברו ב"דרך החוף" הקדומה, וקשה לשייך את אבני־הקלע האלו לצבא מסוים. עם זאת קשר תשליב העיר צור את אבן־הקלע האחת לעיר או לבן העיר שהיה שכיר מצבא זר, דבר שהיה מקובל בזמנים ההם. הממצא מעיד על פעולה צבאית הקשורה בעיר התנינים, או על צבא שעבר דרכה או חנה לידה.

בהזדמנות זו ברצוני לתקן טעות־דפוס שנפלה במאמרי הנ"ל. התרגום לכתובת צריך להיות "הנצחון על טריפון", ולא "הנצחון של טריפון".

דן שלזינגר

* אני מודה לד"ר צ' אילן ולפרופ' ב' איזק על עזרתם.

קבוצה של קליע־עופרת